

Sygn. akt II Ca 366/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Wojciech Damaszkowski/spr/

SędziowieSSO Piotr Gregier, SSO Anna Mikuliszyn

ProtokolantAgnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa Zakładów (...) S.A. w J.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Spółka z o.o. w J.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze

z dnia 12 marca 2013 r., sygn. akt I C 1348/12

I. apelację oddala;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 300 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 366/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze oddalił powództwo Zakładów (...) S.A. w J. o zapłatę kwoty 4.500 zł wraz z należnymi odsetkami ustawowymi od dnia 29 sierpnia 2001 r. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) spółka z o.o. w J.. Nadto zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na podstawie następujących ustaleń faktycznych.

W dniu 30 kwietnia 1998 r. strona powodowa sprzedała Gminie J. udział w prawie użytkowania wieczystego działki nr (...), prawo użytkowania działek nr (...) oraz działkę nr (...) wraz z prawem własności zlokalizowanych na tym gruncie obiektów i urządzeń związanych z gospodarką wodno-ściekową. Równocześnie strona powodowa ustanowiła na rzecz gminy prawo nieodpłatnego użytkowania istniejących sieci związanych z gospodarką wodno-ściekową, określonych bliżej w załączniku nr 3 do umowy. Wszelkie naprawy miał wykonywać użytkownik. Przedmiotowe prawo zostało ustanowione do czasu wybudowania przez pozwaną nowych sieci przesyłowych związanych z gospodarką wodno-ściekową i sieci burzowych, nie dłużej niż na trzy lata.

Wyrokiem z dnia 21 lipca 2009 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1337/08, Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze oddalił powództwo przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w likwidacji w J. przeciwko stronie pozwanej i Gminie J. o zapłatę należności za bezumowne korzystanie z sieci wodno-kanalizacyjnej położonej na terenie strony powodowej. Wyrokiem z dnia 02 grudnia 2009 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 965/09 Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. w likwidacji w J. od w/w orzeczenia.

W dniu 17 listopada 2009 r. strona powodowa zaważwała stronę pozwaną do zawarcia ugody w przedmiocie zapłaty za bezumowne korzystanie z sieci wodno – kanalizacyjnej (akta Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze I Co 5018/09). Pismem z dnia 5 października 2010 r. strona pozwana zaproponowała zawarcie porozumienia odnośnie korzystania z sieci wodno-kanalizacyjnej, którego podstawą było ustalenie, że wysokość czynszu dzierżawnego będzie ustalana w oparciu o zysk z tytułu dostarczania wody i odbioru ścieków. Pismem z dnia 08 grudnia 2010 r. strona pozwana zaproponowała stronie powodowej zawarcie umowy, na mocy której za użytkowanie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej zlokalizowanej na terenie będącym na dzień 01 grudnia 2007 r. własnością strony powodowej, które służyły i służą do zaopatrzenia w wodę i odbiór ścieków strona powodowa miałaby uiszczać czynsz w kwocie 828 zł miesięcznie. Pismem z dnia 28 grudnia 2010 r. strona pozwana odmówiła dokonania zmian w projekcie umowy zaproponowanych przez stronę powodową w piśmie z dnia 10 grudnia 2010 r.

Biorąc za podstawę powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do uwzględnienia powództwa. Wskazał Sąd, że podstawę roszczenia winien być stanowić art. 230 k.c., zgodnie z którym przepisy dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości oraz o naprawienie szkody z powodu pogorszenia lub utraty rzeczy, jak również przepisy dotyczące roszczeń samoistnego posiadacza o zwrot nakładów na rzecz, stosuje się odpowiednio do stosunku między właścicielem rzeczy a posiadaczem zależnym, o ile z przepisów regulujących ten stosunek nie wynika nic innego, nie zaś wskazywany przez stronę powodową przepis art. 225 k.c. Wątpliwości Sądu nie budziło, że strona pozwana swoim zachowaniem polegającym na eksploatacji sieci wodno-kanalizacyjnej zachowywała się jakby przysługiwał jej tytuł prawny do tych rzeczy wynikający z umowy dzierżawy. Wskazał jednak Sąd, że przesłanką dochodzenia roszczeń z tytułu bezumownego korzystania jest by domagał się jej właściciel, czego powód nie wykazał. Zgodnie zaś z art. 49 k.c. urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa. Zdaniem Sądu sieć wodno-kanalizacyjna z pewnością zalicza się do tych urządzeń. Nie jest wystarczające wskazanie przez stronę powodową, że urządzenia te są położone na jego nieruchomości i wykorzystuje je strona pozwana. Niezbędnym było wykazanie przez stronę powodową, że wraz z prawem własności gruntu (lub też w skutek innej czynności prawnej) przeszło na nią prawo własności tych urządzeń. Dowodu na potwierdzenie tytułu prawnego do urządzeń nie mogło stanowić Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia sierpnia 1989 r. o likwidacji Zakładu (...)w J., Zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 23 sierpnia 1989 r. w sprawie przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...)w J. oraz zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 20 grudnia 1989 r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady (...), w których nie ma mowy o sieci wodno – kanalizacyjnej. Dowodem takim w ocenie Sądu nie była również umowa sprzedaży z dnia 30 marca 1998 r., Rep. (...)udziału w prawie użytkowania wieczystego działek, a konkretnie jej załącznik 3. Jest tam bowiem mowa o sieci, będącej przedmiotem nieodpłatnego użytkowania przez Gminę J.. Nie stwierdza zaś, że stanowi ona własność strony powodowej. Nadto wskazał Sąd, że z materiału sprawy nie wynikało, by wskazane w załączniku nr 3 elementy sieci były tymi samymi, z których strona pozwana korzystała w maju 2001 r. Za niewystarczający jako dowód uznał Sąd również wykaz środków trwałych, który nie oznacza, że jest się właścicielem środków trwałych, tym bardziej że dokument ten został wytworzony przez samego powoda. Z dokumentu tego nie wynika również, gdzie są położone te elementy sieci, jak też strona powodowa nie wykazała w jakim zakresie strona pozwana korzysta z sieci mającej stanowić własność strony powodowej. Nie stanowi także, zadaniem Sądu, dowodu prawa własności sieci wodno – kanalizacyjnej okoliczność, że strona pozwana chciała zawrzeć z powodem umowę dzierżawy, przy czym miało to służyć jedynie w interesie publicznym i wystarczyło, że strona pozwana jest jej dzierżycielem. Niezależnie od tego Sąd zważył, że strona pozwana nie wykazała zasadności dochodzonej tytułem wynagrodzenia stawki.

Powyższe orzeczenie w całości apelacją zaskarżyła strona powodowa, zarzucając:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., tj. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego w szczególności poprzez błędne przyjęcie, że powód nie wykazał własności sieci wodno – kanalizacyjnej, mimo dowodów w postaci aktów założycielskich – decyzji organów państwowych o utworzeniu (...) oraz wykazu środków trwałych jako przejęty majątek, a ponadto dokumentów organów skarbowych czy samorządowych, które potwierdzały tytuł własności, w świetle okoliczności, że Sąd Rejonowy nie przyjął żadnego założenia, jakim dokumentem wykazuje się prawo własności do majątku przedsiębiorstwa państwowego. Zatem powód miał wykazać się tytułem własności, który by przekonał Sąd, mimo że Sąd nawet nie określił jaki był tytuł prawny do majątku w przedsiębiorstwach państwowych;

2. naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 231 § 1 i art. 244 k.p.c. polegające na braku wykazania w zaskarżonym wyroku dowodów, na których oparł się Sąd orzekający przy pominięciu zasady domniemania faktycznego i mocy dowodów urzędowych, wskazujących, że powód jest właścicielem sieci wodno – kanalizacyjnej.

Stawiając powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zaskarżone rozstrzygnięcie odpowiadało bowiem prawu, przy czym oddalenie powództwa winno nastąpić w pierwszej kolejności na innej podstawie aniżeli przyjęta przez Sąd I instancji.

Uszło bowiem uwagi Sądu, że strona pozwana w odpowiedzi na pozew z dnia 24 września 2012 r. podniosła zarzut przedawnienia roszczenia. Powodowa spółka dochodziła wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z urządzeń instalacji wodno – kanalizacyjnej położonych na nieruchomości, będącej jej własnością, za miesiąc maj 2001 r. Zgodnie zaś z art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat 10, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - 3 lata. Wynagrodzenie za korzystanie z cudzej rzeczy nieoparte na tytule nie dzieli się na świadczenia okresowe, lecz jest należnością jednorazową za cały okres korzystania, a właściciel może dochodzić wynagrodzenia za cały - nieprzekraczający jednak 10 lat (art. 118 k.c.) - czas korzystania z jego rzeczy przez posiadacza w złej wierze. Chodzi tu nie tylko o 10-letni, ale także o 3-letnie terminy przedawnienia, o których mowa w art. 118 k.c. Można bowiem dochodzić tylko tych roszczeń uzupełniających, które nie uległy przedawnieniu na zasadach ogólnych, przewidzianych w art. 118 k.c. (por. uzasadn. uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002/12/149; uchwała SN z 24 października 1972 r., III CZP 70/72, OSNC 1973/6/102; wyrok SN z dnia 4 grudnia 1980 r., II CR 501/80, OSNC 1981/9/171; wyrok z dnia 3 grudnia 2004 r., IV CK 613/03, LEX nr 35946; wyrok SN z dnia 22 września 2005 r., IV CK 105/05, LEX nr 346083).

Dochodzone roszczenie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w konsekwencji czego należało przyjąć 3 - letni termin przedawnienia. W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że dla kwalifikacji roszczenia jako związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c. nie ma znaczenia prawny charakter leżącego u jego podstaw zdarzenia - może ono być czynnością prawną, czynem niedozwolonym lub jakimkolwiek innym zdarzeniem, nie wyłączając bezpodstawnego wzbogacenia czy korzystania z cudzej rzeczy bez podstawy prawnej - lecz jego związek z działalnością gospodarczą (por. uchwałę SN z dnia 26 kwietnia 2002 r., III CZP 21/02, OSNC 2002/12/149; wyrok SN z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004/10/157 oraz orzeczenia powołane w uzasadnieniu wyroku SN z dnia 23 kwietnia 2003 r., I CKN 316/01, OSP 2005/7-8/94). Chodzi tu przede wszystkim o funkcjonalny związek z prowadzoną działalnością gospodarczą. Strona powodowa jako przedsiębiorca wystąpiła z żądaniem zapłaty wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania przez stronę pozwaną z urządzeń sieci wodno – kanalizacyjnej posadowionej na terenie powodowej spółki. W świetle stanowiska Sądu Najwyższego

zawartego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2010 r. w sprawie III CZP 44/10 (Biul. SN 2010/9/5), aprobowanym przez tutejszy Sąd Odwoławczy, przedsiębiorcą jest osoba, która we własnym imieniu prowadzi działalność gospodarczą, w związku z czym należy uznać, że jeżeli czynności dokonuje przedsiębiorca, to przemawia za tym domniemanie, że wchodzi ona w zakres działalności gospodarczej. Konsekwentnie należy też domniemywać, że jeżeli z roszczeniem występuje przedsiębiorca, to jest to roszczenie związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą. Jak wskazał Sąd Najwyższym w powołanej wyżej uchwale tylko gdyby dokonanie czynności lub dochodzenie roszczenia nie pozostawały w żadnym funkcjonalnym związku z przedmiotem prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności, to należałoby uznać, że nie jest to czynność o charakterze gospodarczym, ani roszczenie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Jeżeli przedsiębiorca dochodzi wynagrodzenia naprawienia wyrządzonej mu szkody, albo roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, czy jak w rozważnym stanie faktycznym wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy to roszczenia te będą związane z prowadzoną przez niego działalnością, jeżeli uzyskane w ten sposób środki przeznaczy na prowadzenie działalności gospodarczej. Tylko gdyby w konkretnym stanie faktycznym wykazano, że uzyskane w ten sposób przychody przedsiębiorca przeznacza na inne cele niż związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, można by uznać, że w takiej sytuacji jego roszczenie nie jest związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Tymczasem strona powodowa, będąca spółką akcyjną, której zakres działania obejmuje wyłącznie prowadzenie działalności gospodarczej, wobec podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia nie dowiodła, by środki, które uzyskałaby z jego realizacji przeznaczyłaby na inne niż związane z prowadzoną działalnością gospodarczą cele. W tym stanie rzeczy należało więc uznać, że pozostawało ono w związku z prowadzoną działalnością.

W konsekwencji, wobec podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia a limine powództwo podlegało oddaleniu, gdyż upłynął 3 – letni termin do dochodzenia roszczenia (art. 118 k.c.).

Niezależnie od powyższego podzielić także należało stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym powód nie wykazał zasadności swoich roszczeń. Zauważyć należało, że w sprawie I C 1337/08 przed Sądem Okręgowym w Jeleniej Górze toczyło się już postępowanie pomiędzy spółką (...) Spółką z o.o. w likwidacji w J. - zawiązaną przez powodową spółkę, która objęła w niej 100% udziałów a Gminą J. oraz stroną pozwaną o zapłatę wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z tych samych urządzeń wodno – kanalizacyjnych, których dotyczy niniejszy proces, a które to roszczenie zostało oddalone jako nieudowodnione. W motywach tego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze, a za nim także Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (sygn. akt I A Ca 965/09), przyjął, iż powódka nie udowodniła prawa własności sieci wodno – kanalizacyjnej, z którego wywodziła swoje roszczenie. Wprawdzie w niniejszej sprawie nie zachodzi powaga rzeczy osądzonej, nie mniej jednak, strona powodowa nie przywołała żadnych nowych okoliczności, w świetle których możliwe byłoby przyjęcie, że powód dysponuje prawem własności do w/w urządzeń wodno – kanalizacyjnych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy z mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalił.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c. uwzględniając, że strona pozwana utrzymała się przy swoim żądaniu w całości i poniosła koszty zastępstwa procesowego w wysokości 300 zł.